

Таким чином, послуги розміщення в туризмі є головними для будь-якого контингенту споживачів. При цьому основними тенденціями розвитку готельної індустрії є:

- надання робочих місць;
- вдосконалення системи безпеки;
- розширення технологій, які використовуються;
- розширення сфери додаткових послуг;
- збільшення кількості готельних комплексів;
- озеленення готельних комплексів і номерів;
- впровадження системи навчання персоналу.

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР.

2. Квартальнов В.А. Туризм. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 320 с.

3. Байлик С.И. Гостиничное хозяйство. Организация, управление, обслуживание. – К.: ВИРА-Р, 2002. – 252 с.

4. Организация туризма. / Под общ. ред. Н.И. Кабушкина и др. – Минск: Новое знание, 2003. – 632 с.

5. Туризм и гостиничное хозяйство / Под ред. проф., д.э.н. А.Д. Чудновского. – М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем». Изд-во «ЭКОМОН», 2001. – 400 с.

6. В Украине гостиницы посчитали по звездам // <http://www.pravda.com.ua>.

Отримано 12.05.2008

УДК 339.138

Н.М.ВЛАЩЕНКО

Харківська національна академія міського господарства

ПРОГРАМНИЙ ПІДХІД І ЗАВДАННЯ ФІНАНСУВАННЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСУ КРИМУ

Аналізуються обсяги і джерела фінансування санаторно-курортного комплексу Криму з цільових програм розвитку регіону, а також пріоритетні напрямки фінансування. Наведено концептуальні положення побудови організаційно-економічної моделі управління розвитком курортного комплексу.

В умовах ринкової економіки загострюються проблеми організаційно-економічної трансформації інфраструктури курортного регіону й виведення її на рівень, здатний забезпечити санаторно-курортному секторові стабільний розвиток і ефективне функціонування. У цій проблематиці на особливу увагу заслуговує інституційний механізм фінансової підтримки курортів, а отже його дослідження є своєчасним і актуальним.

У науковій літературі проблема фінансування санаторно-курортної сфери відображена в роботах Р.Аметова, О.Бикова, Л.Кветенадзе, Н.Вельгоша, П.Гудзя [1-4] та ін. Але незважаючи на детальну розробку питань економічної підтримки курортних регіонів у роботах

вітчизняних і зарубіжних авторів, багато напрямків розвитку санаторно-курортної сфери залишаються ще не вирішеними.

Метою роботи є виявлення проблем державної підтримки санаторно-курортного комплексу (СКК) Криму і розробка рекомендацій щодо удосконалення структури й методів його фінансування.

Охорона здоров'я і санаторно-курортна сфера традиційно користувалися державною підтримкою. Так, до початку 90-х років надання медичних послуг проводилося переважно на безкоштовній основі за рахунок виділення засобів з бюджетів усіх рівнів. Що стосується санаторно-курортного комплексу Автономної Республіки Крим, то його фінансування здійснювалося з державного бюджету України, а починаючи з 1991 р. додатково з бюджету Автономної Республіки Крим.

У сучасних умовах «плановий» розвиток СКК Кримського регіону проводиться за допомогою прямого й непрямого фінансування за наступними цільовими програмами:

- «Програма розвитку Криму як цілорічного загальнодержавного й міжнародного курортно-рекреаційного і туристичного центру» (2003-2005 рр.);
- «Комплексна програма соціально-економічного розвитку Великої Ялти як курорту загальнодержавного значення» (1998-2010 рр.);
- «Програма комплексного соціально-економічного розвитку м.Судака та інших населених пунктів, що розміщуються на прилеглій до нього території, на 2005-2010 рр.».

Існують й інші програми розвитку Кримського регіону, наприклад, “Програма економічного й соціального розвитку Автономної Республіки Крим на 2007 р.”, проте інтереси підприємств СКК у них практично не враховані.

Реалізація відмічених Програм розвитку проходила незадовільно – в основному в зв'язку з недостатнім фінансуванням. Так, на реалізацію “Програми розвитку Криму як цілорічного загальнодержавного і міжнародного курортно-рекреаційного і туристичного центру” в 2005 р. було виділено тільки 37,9% від засобів, передбачених на реалізацію її останнього етапу [5, 7]. На реалізацію першого етапу (2005-2006 рр.) “Програми комплексного соціально-економічного розвитку м.Судака та інших населених пунктів, які розміщуються на прилеглій до нього території на 2005-2010 рр.” було виділено 95,8 млн. грн. за рахунок усіх джерел фінансування, що склало 35% від запланованої суми. При цьому 51,143 млн. грн. було виділено з державного бюджету України у вигляді субвенції на 2005 р. [6]. План обсягів і джерел фінансування “Програми розвитку Криму як цілорічного загальноде-

ржавного і міжнародного курортно-рекреаційного і туристичного центру” наведено в табл.1.

Таблиця 1 – План обсягів і джерел фінансування “Програми розвитку Криму як цілорічного загальнодержавного і міжнародного курортно-рекреаційного і туристичного центру”, тис. грн. [8]

Показники	2003 р.	2004 р.	2005 г.*	Всього
Загальний обсяг фінансування, в тому числі	73740	128290	126157	328187
за рахунок державного бюджету України	23345	16510	17099	56954
за рахунок бюджету АРК	16265	7500	6070	29835
за рахунок інших джерел	34130	104280	102988	241398

* Програма не виконана і не пролонгована.

Обсяг і джерела фінансування заходів «Комплексної програми соціально-економічного розвитку Великої Ялти як курорту загальнодержавного значення» з бюджетних джерел виключені (згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2001 р. №126). Таким чином, на сьогоднішній день неможливо ознайомитися з основними напрямками її фінансування. Наші дослідження показали, що в решті програмних документів робиться великий інвестиційний акцент на проведення таких заходів:

- розвиток інфраструктури міст;
- природоохоронні заходи й заходи з екологічної безпеки;
- розвиток інфраструктури туризму;
- створення засобів розміщення і дозвілля туристів;
- рекламно-інформаційне та маркетингове забезпечення реалізації туристських послуг.

У табл.2 наведено основні напрямки і джерела фінансування Кримського регіону у вигляді узагальнених даних (заходи та обсяги фінансування щодо «Програми розвитку Криму як цілорічного загальнодержавного та міжнародного курортно-рекреаційного і туристичного центру» і «Програми комплексного соціально-економічного розвитку м.Судака та інших населених пунктів, що розміщуються на прилеглій до нього території на 2005-2010 рр.»).

Слід зазначити, що досліджувані програми в деяких пунктах повторюють зміст один одного, наприклад, грошові кошти за статтею “Рекламно-інформаційне забезпечення” виділяються як для «Програми розвитку Криму як цілорічного загальнодержавного та міжнародного курортно-рекреаційного і туристичного центру», так і для «Програми комплексного соціально-економічного розвитку м.Судака та інших населених пунктів, що розміщуються на прилеглій до нього те-

Таблица 2 – Основні напрями фінансування цільових програм розвитку Криму

Заходи	Плановий обсяг фінансування, тис. грн.	
	Програма розвитку Криму	Програма розвитку м.Судака
<i>Розвиток інфраструктури міст</i>		
будівництво й реконструкція об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства, газопроводів, ліній електропередач; розробка схеми планування територій; проведення капітального ремонту автодоріг; інвентаризація і грошова оцінка земель та ін.	8 000,0	260 809,6
<i>Природоохоронні заходи та заходи щодо забезпечення екологічної безпеки</i>		
будівництво полігону твердих побутових відходів із смит-тепереробним заводом; проведення берегоукріплюючих робіт на річках і водосховищах; збереження пляжних і берегових територій, створення тимчасових берегоукріплюючих споруд; протизсувні роботи в районах житлової забудови.	44 210,0	47 250,0
<i>Розвиток інфраструктури туризму</i>		
будівництво гірськолижних трас на плато Ай-Петрі й Чатир-Даг, канатної дороги Бахчисарай – Великий Каньйон – Ялта, Бахчисарай – Чуфут-Кале; проведення реконструкції морського порту для прийому круїзних судів у м.Ялті; проведення ремонтно-реставраційних робіт об'єктів туристської привабливості (Алупкінського палацово-паркового заповідника, Лівадійського палацу-музею, будинків-музеїв А.П. Чехова і М. Волошина) та ін.	62 088,0	-
<i>Створення засобів розміщення та дозвілля туристів і рекреантів</i>		
будівництво парусного центру “Алушта – Марина”, пансіонату в курортній зоні “Веселе”, пансіонату в с. Морське, курортного комплексу клубного типу “Клуб”, оздоровчого комплексу “Корти”, оздоровчого комплексу “Водний світ”, спортивно-оздоровчого комплексу “Персиковий сад”, оздоровчого комплексу “Капсель”, дитячого спортивно-оздоровчого футбольного центру в м. Судаку, створення екопарку, розважального комплексу в м. Судаку, завершення будівництва готелю в районі Бахчисараю, будівництво сезонного автокемпінгу на мисі Чебан-Куле та ін.	143 100,0	1 306 656,9
<i>Рекламно-інформаційне та маркетингове забезпечення реалізації туристських послуг</i>		
організація реклами туристичних послуг, забезпечення створення єдиної інформаційної курортно-туристичної мережі на території Криму та її інтеграції в аналогічні мережі в Україні й за кордоном та ін.	18 000,0	4 900,0
<i>Інші заходи</i>		
Інші заходи, в тому числі розвиток курортно-рекреаційної сфери	52 789,0	19840,0
Всього:	328187,0	1639456,5

риторії на 2005-2010 рр.» Зокрема в обох програмах заплановано забезпечення створення єдиної курортно-туристичної мережі в Україні і за кордоном; проведення рекламної кампанії у вітчизняній і зарубіжній пресі, на радіо і телебаченні з метою створення позитивного іміджу та привабливості Кримського курортно-туристського комплексу.

Таким чином, в 2005 р. на рекламу туристсько-рекреаційного продукту Криму грошові кошти були заплановані двічі, тоді як основна функціональна діяльність, відповідно до заходів, включених у програми, найменшим чином враховує потреби безпосередньо підприємств СКК. Відзначимо також, що певні фінансові кошти виділяються на відновлення і розвиток інфраструктури санаторно-курортного комплексу Кримського регіону, проте ці заходи мають незначний і непрямий вплив на функціонування окремо взятих підприємств СКК.

Розглянемо склад джерел прямого фінансування підприємств СКК Криму, що виділяються з цільових програм розвитку регіону (табл.3).

Таблиця 3 – Пряме фінансування підприємств СКК Криму за рахунок коштів цільових програм розвитку регіону

Заходи	Відповідальні виконавці	Термін виконання	Плановий обсяг фінансування, тис. грн.
Будівництво плавального басейну у Військовому клінічному санаторії м. Феодосії	Рада Міністрів АРК	2003 – 2005	3000
Реконструкція центру лікування спинальних хворих – санаторію ім. Бурденка	Рада Міністрів АРК	2003 – 2005	7979
Реконструкція санаторію “Політ” і будівництво плавального басейну	Рада Міністрів АРК, Виконавчий комітет Судакської міськради	2005 – 2007	3340
Реконструкція систем гарячого водопостачання з використанням сонячних колекторів у військовому клінічному санаторії (м. Судак)	Рада Міністрів АРК, Мінфін, Мінекономіки, Інститут поновлюваної енергетики Національної академії наук	2005 – 2006	750
Реконструкція систем гарячого водопостачання з використанням сонячних колекторів у туристсько-оздоровчому комплексі “Судак”	Рада Міністрів АРК, Мінфін, Мінекономіки, Інститут поновлюваної енергетики Національної академії наук	2005 – 2006	750
Разом:			15819

На території АР Крим зареєстровано 128 установ, що входять до складу СКК державної форми власності, в тому числі 49 санаторіїв.

Але якщо судити за програмними документами, то за період з 2003 по 2007 рр. були враховані потреби тільки 3,9% суб'єктів господарювання, що входять до складу СКК Криму.

На розвиток і оновлення матеріально-технічної бази решти підприємств СКК інвестиційні кошти цільових програм не були заплановані й, відповідно, не виділялися.

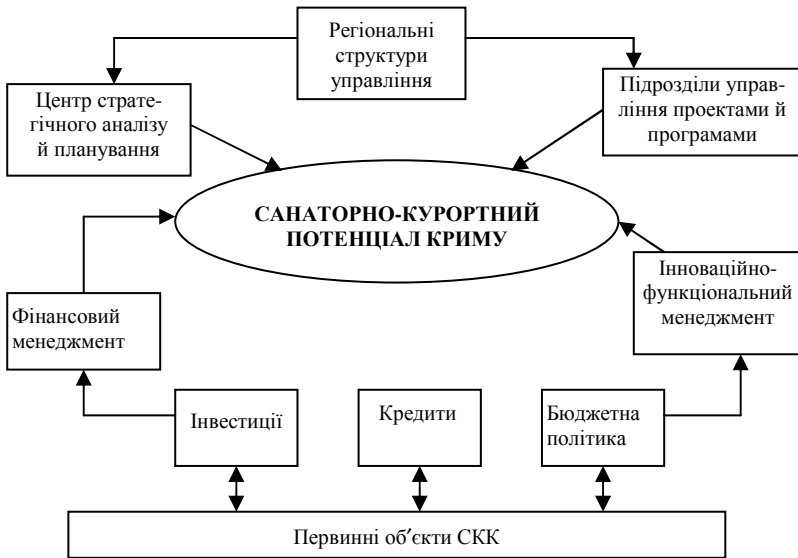
У той же час розглянуті програми передбачали будівництво нових пансіонатів, оздоровчих комплексів. Таким чином, СКК Криму недостатньо забезпечений засобами і навіть йдучи екстенсивним шляхом розвитку, не може розглядатися як об'єкт самостійний у функціональному відношенні.

Результати дослідження відносно фінансування СКК Криму з цільових програм розвитку дозволяють зробити висновок про те, що доцільніше було б частину грошових коштів, запланованих на будівництво нових рекреаційних об'єктів, направляти у вигляді адресної цільової допомоги до вже функціонуючих відомчих санаторно-курортних установ з метою оновлення їх матеріально-технічної бази та підвищення ефективності функціонування. З одного боку, це дозволить залучити більшу кількість рекреантів у підприємства СКК регіону, що діють, з іншого – дасть змогу знизити антропогенне навантаження у зв'язку з додатковим введенням в експлуатацію нових будівель у курортних зонах. До того ж у п.7 Додатків до “Програми розвитку Криму як цілорічного й міжнародного курортно-рекреаційного і туристичного центру” передбачено «Удосконалення і модернізацію матеріально-технічної бази здравниць, що належать до сфери управління міністерств й інших центральних органів виконавчої влади й розташовані на території АРК», але фінансування цих заходів Програмою не передбачено.

Внаслідок обмеженого фінансування програм розвитку Кримського регіону і невиконання у зв'язку з цим більшості запланованих заходів, на наш погляд, було б доцільно продовжити їх дію з розробкою плану додаткових заходів щодо їх виконання, що було б альтернативою розробки подальших програм з дублюванням відповідних пунктів.

У плані рекомендацій щодо забезпечення ефективного функціонування СКК Криму пропонується розробка організаційно-економічної моделі управління розвитком СКК (рисунок). На рисунку виділено: управлінські структури, безпосередньо санаторно-курортний потенціал, дві особливі функції – фінансового й інноваційного менеджменту, центри аналітичного й стратегічного планування, цільові інституції – інвестиційної, кредитної, бюджетної підтримки. У струк-

турі управління розвитком СКК необхідні підрозділи управління проектами й програмами.

Організаційно-економічна модель управління розвитком СК

Наведена концептуальна модель потребує подальшої розробки організаційних механізмів, проте вже на цьому рівні можна зробити наступні висновки:

1. У програмних документах немає оцінки реальності отримання фінансових коштів.

2. Фінансовий менеджмент сам повинен розглядатися як об'єкт кадрової, проектної і управлінсько-технологічної розробки, а на даній стадії – і як об'єкт досліджень, в тому числі «потенційних ресурсів і можливостей».

3. Невирішеним завданням фінансової підтримки СКК є вибір системи показників оцінки рівня фінансового стану й фінансової стійкості СКК. Розроблена для промислових об'єктів система показників у цій проблематиці вимагає перевірки та адаптації до оригінального за природою об'єкта – санаторно-курортного комплексу. У перспективі – це теж нове науково-практичне завдання.

1.Аметов Р. Социально-экономический механизм развития рекреационной отрасли в регионе // Підприємство, господарство і право. – 2002. – №9. – С.116-119.

2.Быков А.Т., Кветенадзе Л.А. Совершенствование управления организациями и предприятиями курортно-туристского комплекса // Труды Академии туризма. Вып.3. – СПб., 2000. – С.43.

3.Вельгош Н.З. Обоснование экономической эффективности деятельности курортных предприятий Крыма. // Экономика и управление. – 2006. – №2-3. – С.110-115.

4.Гудзь П.В. Механізм розвитку курортно-рекреаційних територій у сучасних умовах: Дис.... д-ра екон наук: 08.10.01 / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2003. – 450 с.

5.За чей счет развиваем туризм? // Терра-Таврика. – 2007. – № 12. – С.11-12.

6.Пояснювальна записка до проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про державний бюджет України на 2005 р.” // http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=56507 – Сайт Міністерства фінансів України.

7.Соціально-економічний і політичний портрет АРК // <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php?op=modload&name=news&file=article&sid=5300> – Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень.

8.<http://www.tour.crimea.com/OFFICIAL/prograzv.rtf>.

Отримано 20.05. 2008

УДК 640.41

ВАН ЮЙГУАН

Харківська національна академія міського господарства

СУЧАСНИЙ СТАН МЕНЕДЖМЕНТУ В ТУРИЗМІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Розглянуто сучасний стан розвитку туризму в Китаї, вплив зовнішніх та внутрішніх чинників. Визначено головні тенденції та перспективи розвитку туризму в сучасних умовах. Здійснено розробку основ регіонального менеджменту в туризмі, вивчено чинники функціонування і розвитку туристських організацій, а також напрямки розвитку туризму в регіонах Китаю.

В останній час туризм як в Китаї [1, 2], так і в усьому світі одержав значний розвиток і став масовим соціально-економічним явищем міжнародного масштабу. Швидкому його розвитку сприяє розширення політичних, економічних, наукових і культурних зв'язків між державою і народами світу. Масовий розвиток туризму дозволяє мільйонам людей розширити знання по історії своєї Батьківщини та інших країн, познайомитися з культурою, традиціями тієї чи іншої країни.

За умов ринкової економіки відбуваються глибокі якісні зміни у всіх сферах діяльності людини, підвищуються вимоги до управління економічним механізмом суспільства. Це пов'язано зі складністю виробництва і реалізації товарів (послуг). Якщо у виробництві товарів (послуг) приймають участь тисячі спеціалізованих підприємств і організацій, то виникає необхідність раціонального вирішення великої кількості повсякденних виробничих проблем, для вирішення яких при-